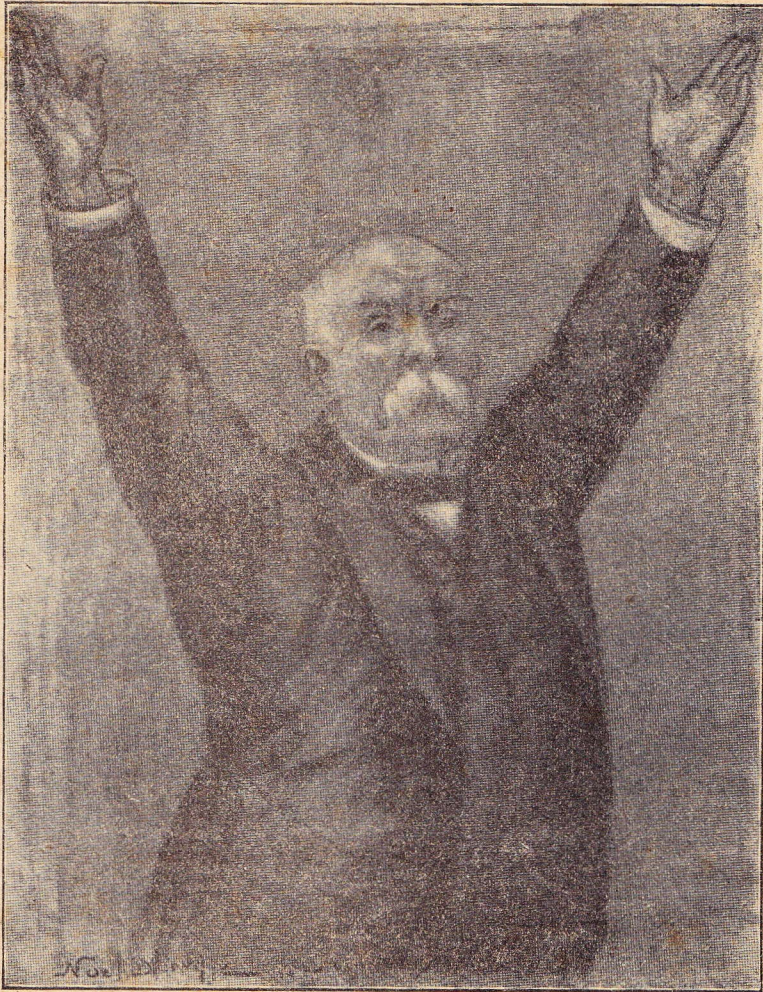

Clemenceau in het vuur zijner rede tijdens de Kamerzitting van 11 November 1918, waarin het bericht van het sluiten van den wapenstilstand werd aangekondigd, uitroepend :
« Frankrijk, gisteren soldaat van God, heden soldaat der menschheid, zal altijd de soldaat van het Ideaal zijn. »
(Teekening van Noël Dorville in «l'Illustration»)

In krasse bewoordingen gaf deze Chineesche staatsman zijn meening tegenover een Franschen dagbladschrijver te kennen. Hij zei : « Dit verdrag is misschien een vredesverdrag voor Europa, maar het is stellig een oorlogsverdrag voor Azië. »

Kort daarna verscheen het volgende bericht :
« Naar verluidt zouden de geallieerde mogendheden niet aandringen op de uitlevering van den gewezen keizer, maar zij zullen de Nederlandsche regeering van wege den Statenbond een verzoek laten geworden, om te vragen dat Nederland zijn medewerking zou verleenen om te beletten dat de keizer zich aan de moreele gevolgen van zijn gedrag onttrekke. Men meent ook te weten dat de strafeisch der geallieerden tegenover den keizer slechts een moreele strekking hebben zou. Het komt er niet op aan de doodstraf of een strenge gevangenisstraf uit te spre-

ken, doch eenvoudig de daden van den keizer, die zulke erge gevolgen gehad hebben, in de oogen der wereld te schandvlekken, en aldus te toonen dat er een verantwoordelijkheid voor de grootsten der wereld bestaat. »

De keizer bleef rustig in Holland en kocht weldra een buitengoed te Doorn. Ongehinderd leeft hij daar thans nog.

LI.

IN BELGIE.

Wij moeten nog eenige met den oorlog in verband staande feiten uit ons land melden.

Wij hebben in dit werk uitvoerig het drama van miss Cavell besproken. Op 13 Mei 1919 werd

haar stoffelijk overschot plechtig naar Engeland gevoerd.

Te Londen had een lijkdienst plaats in de beoemde Westminster Abdij. Daarna voerde men miss Cavell naar Norwich.

* * *

Op 15 Juni hadden te Brussel de lijkplechtigheden der gefusilleerden plaats.

Wij woonden ze bij en schreven daarover het volgende:

«De zon bakelt over het roerige, wemelende Brussel, waar eensklaps het leven een wijle stilgelegd wordt, omdat de dood er door scarijdt.

Twintig landgenooten, twintig burgers der hoofdstad, die hun leven aflegden voor het vaderland, niet op het slagveld in het gewoel van den strijd, maar ver achter het front, in de sombere stilte van een binnenplaats. Zij werden Zondagnamiddag op treffende, plechtige wijze naar hun laatste rustplaats geleid.

Men kent hun namen, hun geschiedenis, de grootheid van hun offer, de heldhaftigheid van hun einde.

Den ganschen voormiddag is de menigte eerbiedig, ingetogen de dooden gaan groeten. Om kwart over twee begint de plechtigheid.

De binnenplaats van het stadhuis is herschapen in een sobere, indrukwekkende rouwkapel, behangen met zwart laken. Links staan de twintig kisten, met de Belgische vlag bedekt en beschenen door zacht glanzend licht.

Twintig dooden, twintig burgers door de Duitschers vermoord, omdat ze hun vaderland dienden.

En als wij al die schrijnen zien, gevoelen wij nog meer hoe de zetel van een kriegsraad, die recht heette te spreken, in onschuldig bloed stond. Welk een aanklacht, deze vermoorden, tegen het gansche militaire stelsel van Duitschland en zijn vertakkingen.

Overheidspersonen, gezanten, officieren vergaderen hier. Afzonderlijk staan de familieleden, voor wie het weer een zware ure is.

Uit den ranken toren klinkt de klok. 't Is of ze het ons herinneren wil dat onrecht niet gediend en de tijd met zijn herstel komt.

Neen, alles kon niet hersteld worden. Er zijn wonden geslagen, welke zich niet meer sluiten.

Maar wij bedenken het toch hoe de verdrukker, die zich van zijn macht bewust was en in overmoed het volkenrecht met voeten trad, nu in 't stof ligt.

En zij, die hij meende weg te sluiten in een onbekend graf, om ze aan de vergetelheid prijs te geven, ze worden heden door de stad en door het land in alle eere ten grave geleid als helden, die hun Koning en hun leger, hun land en hun volk hebben gediend.

Want het is toch waar, dat zij heldenmoed toonden, dat zij werkten te midden van gevaren, wetend dat de dood hen voortdurend beloofde, dat zij niet versaagden, ook niet in dat laatste oogenblik, toen zij allen moesten verlaten, die ze

lief hadden, zooals Krické in een brief eenige stonden vóór zijn sterven aan zijn dochttertje al zijn smart uitriep, omdat hij van haar werd weggerukt.

Maar voor het straffpeloton toonden allen hun hoogen moed, hun kloeke vastberadenheid.

Het is half drie. Op de Grootte Markt schallen hoornen.

Burgemeester Max en de schepenen van Brussel halen den Koning af.

De soldaten van het 19e linieregiment, die de eerewacht vormen, presenteren het geweer.

Diep buigt de vorst voor de dooden. Een plechtige, aangrijpende stilte heerscht als de Koning op elke lijkstet het kruis der Leopoldsorde hecht, en aldus den helden de hulde van leger en natie brengt. De heer de Margerie legt dan het Fransche oorlogskruis met palmen in naam der Republiek op de baar van Van der Meeren en Poels, die voor het Fransche leger hebben gewerkt.

De burgemeester van Brussel neemt nu het woord:

«Daags nadat de hoofdstad van de vijandelijke overheersching bevrijd was, begaf de gemeenteraad van Brussel, uiting gevend aan een gevoelen, hetwelk dat der gansche bevolking was, zich naar de nationale schietbaan, om zich te buigen voor de graven der martelaren, welke door de Duitschers terechtgesteld werden. Dit was een eerste en spontane hulde van vaderlandschen eerbied op de plaats zelve, waar de beulden hen vermoord hadden.

Aan twintig onzer heldhaftige dooden brengen wij nu de laatste eer en voor hen ten volle bewust van het hooge offer door hen gebracht, kommuniceeren hier de Koning en het Volk in eenzelfde gedachte van bewondering en eerbied.

Herinneren wij aan de namen dezer twintig dapperen:

Baucq Philippe, Bril Louis, Claes Pierre, Corbisier Jean-Baptiste, De Ridder Jean-Baptiste, De Ridder Theophile, Descamps Lucien, Dubois Arthur, Jacquet Leon, Krické Prosper, Mus François, Mus Gustave, Neyts Louis, Parenté Charles, Poels Pierre, Remacle Victor, Roland Arthur, Stevigny Emile, Van der Meeren Jozef.

Als soldaten op 't eereveld zijn deze mannen onder de vijandelijke kogels gevallen, maar ze hebben niet den roes, 't meeslepande der heldendaden, die zich in een veldslag openbaren, gevoeld. Koel, vastberaden hebben zij het gevaar getrotseerd en zich zelf ten offer gebracht. »

De burgemeester herinnert dan aan den heldenmoed door hen bij de terechtstelling getoond.

«Hun ziel straalt nog te midden van ons en de herinnering van hun daden maakt van dezen dag der rouwe er een van triomf.

Dooden, die hier voor ons rust, het is niet waar, dat gij er niet meer zijt. Gij leeft en wij hooren de stemmen die uit uw lijksteten opstijgen. Gij spreekt tot ons. Wij beloven u in ons geweten te bewaren, wat uw voorbeeld ons leert.

Wij zullen getrouw blijven aan de groote les

die gij ons nalaat. Gij vraagt ons de zegepraal, die gij hebt bewerkt, vruchtbaar te maken. En vroom zullen wij waken, opdat uw wil geschiede. »

Met dezelfde ontroering luistert de menigte naar de rede van den heer Delacroix, eersten minister :

« Nooit heeft dit oord, getuige van een roemrijk verleden, nooit heeft dit stadhuis en deze markt die de geboorte van onze vrijheden en den dood van hare eerste martelaars zagen, hun prachtig kader geleend tot een schouwspel groot-scher dan hetgene dat ons thans geboden wordt, door het stoffelijk overschot van die twintig helden.

Geen winstbejag, zegt de minister verder, was de drijfveer van hun handelingen, doch enkel de liefde tot den geboortegrond, en het gevoel der eer. En Duitschland was verbaasd dat België geen eigenbelang kende en zich slechts liet leiden door zijn plicht. »

Daarna hangt de heer Delacroix een treffend tafereel op van al de ongerechtigheden door de Duitschers in België begaan.

« De helden, die we thans vereeren, kwamen in opstand tegen het dagelijks gepleegde onrecht. Zij wilden de eer redden en de nationale onafhankelijkheid terug veroveren.

De stoet van gansch een volk, dat de roemrijke dooden komt begroeten, bewijst dat er eedele gevoelens leven in het Belgisch volk. »

De Eerste Minister besluit met de woorden : « Uit die 20 lijkkasten stijgt een stem die ons toeroept : Wij zijn niet gestorven voor een hersenschim, maar opdat onsterfelijk weze deze levende, diep beminde werkelijkheid : het Belgisch Vaderland ! »

De Koning gaat heen.

Soldaten dragen nu de kisten naar de Groote Markt, waar kanonaffuiten gereed staan, elk bespannen met zes paarden, die geleid worden door artilleristen.

We ontroeren tot in 't diepste der ziel, als we eensklaps kindergescrei hooren, en het geween van vrouwen...

— Vader, vader ! klinkt het.

O, hoe denken we nu aan een laatste samen-zijn in de gevangenis, aan de laatste gedachten der veroordeelden, aan de ledige plaats, zoo ontzaglijk wreed geslagen.

Dat beschrijft men niet, dat voelt men alleen.

En zeer velen voelen het diep, want ze vegen tranen weg.

Dramatisch is weer dit eeuwenoude stadhuis van Brussel. 't Verleden is heden geworden. 't Is of de klacht der martelaren uit vroeger tijd nogmaals opstaat en zich vermengt met die onzer dagen.

Egmont, Hoorne, Anneessens en zoo vele anderen, hun schim schijnt een stonde over deze dooden te schouwen.

Zie daar het Broodhuis, doodsch en somber, zonder een enkelen toeschouwer, als om dat bloedig tijdvak van Alva voor den geest te brengen.

De stoet vertrekt.

Hoornblazers en stafmuziek van het 8e en 18e infanterie spelen treurmuziek. Honderd soldaten van het 8e volgen met het vaandel.

Dan de dooden.

De ontzagelijke menigte, die achter de schoolkinderen en verenigingen geschaard staat, groet eerbiedig.

't Eerst achter de lijken gaat de vertegenwoordiger des Konings. Dan vormen de familieleden der gefusilleerden en de leden van het verdedigingskomitee een aangrijpende groep.

We herkennen de gezanten der geallieerde en beschermende landen, den voorzitter van den Senaat en de Kamer, al de ministers die te Brussel zijn, den goeverneur van Brabant, de leden der Bestendige Deputatie, den voorzitter van den Raad van Brabant, den algemeenen stafoverste van het Leger, den krijgsgoeverneur, den garnizoenkommendant, den plaatselijken bevelhebber, den bevelhebber der Rijkswacht en de generaals van het garnizoen. Verder de burgemeesters der Brusselsche agglomeratie, scnepenen en gemeenteraadsleden.

Een afdeeling van 50 man van het 19e linie sluit den stoet.

Aan de gevels hangen de vlaggen halfstok. De lantaarns branden onder rouwloers.

Alle klokken der stad luiden.

Bij de hoofdkerk is de aanblik aangrijpend. Boven op het portaal staat kardinaal Mercier, omringd door de geestelijkheid. De dooden rusten een wijle voor de treden. Lijkzangen stijgen op. Wierook walmt.

Onder een plechtige stilte doet de aartsbis-schop den dienst.

En dan schallen weer hoornen, klinkt het volkslied en schrijdt de stoet langzaam naar de begraafplaats steeds tusschen rijen eerbiedige toeschouwers.

* * *

Ook in andere steden hadden dergelijke plechtigheden plaats, te Gent, Brugge, Antwerpen, Tiel, Kortrijk, Luik, Hasselt.

Dan weer onthulde men gedenkteeken voor de gesneuvelde soldaten tot in de kleinste dorpen.

* * *

We hebben in het vorig hoofdstuk gehoord, hoe Wilson naar Amerika terug reisde. Enkele dagen tevoren had de voorzitter der Vereenigde Staten een reis door België gemaakt. Wij maakten den tocht mee en schreven hierover :

« Alvorens naar België te komen, heeft president Wilson de volgende mededeeling aan de pers laten geworden :

« Op den vooravond van zijn vertrek naar België is de Voorzitter der Vereenigde Staten verheugd te kunnen uitdrukken, hoe gelukkig hij is zich te begeven te midden der natie, die de slagboomen der beschaving verdedigde in de verpletterendste omstandigheden, tijdens de verschrikkelijke dagen van Augustus 1914. De Voorzitter gevoelt een bijzondere vreugde België binnen te komen langs de smalle strook heiligen grond, die gedurende vier jaar het eenig vrije

gedeelte was van het Belgisch grondgebied en dien de Koning op zulke heldhaftige wijze verdedigd heeft gedurende gansch den oorlog, aan het hoofd zijner troepen. Hij wenscht vurig zich te midden van de Belgische bevolking te bevinden, Kardinaal Mercier, Burgemeester Max en Generaal Leman te ontmoeten en met eigen oogen de schade na te gaan, geleden door een volk, wiens eenige fout was volstrekte getrouwheid aan zijn ideaal van nationale eer en gehechtheid aan het gegeven woord.»

18 Juni. Wij hebben in De Panne overnacht. De Koning en Koningin verbleven toen in 't hotel Terlinck.

Onze autos komen voor en we rijden naar Adinkerke, waar aan de gevels vroolijk de vlaggen wapperen in de zon, die nu door de nevelen gedrongen is. De veldwachter, met zijn breede roode biezen op zijn broek, staat fier aan den overweg, om het volk op afstand te houden. Voor het station patroeljeeren heel kalm de gendarmen. Een werkman, op zijn Zondagsch, dweilt nog eens vlug de wachtzaal schoon, want de soldaten en burgers, die heden morgen al om 4 u. 41 en 6 u. 26 vertrokken zijn, hebben wel een kruiwagen vol zand meegebracht.

De stafmuziek van het zesde jagers, van Brugge, nadert met vaandel. Dan komt de Koning in auto. De troepen stellen zich langs de spoorlijn op. De Koning en de Koningin stappen op het perron. De troepen presenteren het geweer. De muziek speelt het Volkslied.

De trein van Duinkerke stoomt langzaam binnen. Het is 7 u. 45, juist op tijd. De Vorsten met gevolg, gezant Brand-Whitlock, hooge ambtenaren, gaan naar het rijtuig en beëroeten de hooge gasten. De muziek speelt het Amerikaansch Volkslied.

De voorstellingen op het perron van Adinkerke's station zijn afgelopen. De Voorzitter der Vereenigde Staten verwisselt zijn hoogen hoed voor een pet, schiet over zijn zwarten frak een stofjas aan, stapt in de auto naast den Koning en wij zijn we uit de smaakvol gedekoreerde wachtzaal naar buiten.

Buiten staan de meisjes en knaapjes van Adinkerke de echt Vlaamsche kerelkindertjes, die zooveel leed van den oorlog hebben gezien.

Sommigen kunnen u spreken over verminkten en dooden, over granaten en bommen, als onze kleinen over hun speelgoed, hun gewone stille doening.

Maar die gruwelijke tijd is voorbij en de kinderen zwaaien nu met vlaggen en juichen. Wilson, zijn gade en dochter en ons Vorstenpaar groeten genegen terug.

Daar is ook een Duitsche afvaardiging. 't Zijn krijgsgevangenen die toevallig door Adinkerke met een wagen trekken. Ze weten niet hoe zich te houden.

De auto's rijden langs de kerk en 't eerst wat Wilson in ons land ziet, is de uitgestrekte doodenakker, waar zooveel onzer dapperen, martelaren voor het recht, sluimeren in de schaduw van 't eerwaardig Vlaamsch torentje.

We steken de brug over en weldra tuffen we

door Veurne, waar 't juist markt is. Al dadelijk een Vlaamsch tooneeltje!

De bevolking wil de zaken hernemen en werken, ze drijft reeds handel, maar nu wendt ze zich een stonde van de kramen af, om de voorname gasten toe te juichen. En over Veurne's plein schouwen goedmoedig de wel gewonde Sint-Nikolaastoren, die echter nog kloek is als 't burcht en het zwierige Belfort.

We stormen naar Wulpen, dat zijn schoonen, hoogen toren verloren heeft.

Veurne-Ambacht vertoont hier nog slechts geraamten van huizen.

Doch aan die geraamten hangen nog witte gevels, welke hel blinken op het wilde kruid, dat nu wast, waar de boeren vroeger hun veldvruchten kweekten. En uit het puin, komen menschen den langen stoet aanstaren, en als zij den Vorst herkennen, groeten ze, schuchter als ze met weinigen, levendig zoo ze met velen zijn, gelijk het ten lande gaat.

Oostduinkerke ligt daar nu zoo schamel met zijn doorschoten torentje en bouwvallen. Dan steken de boomen van Groenendijk hun korte, afgebroken takken uit, waarop toch nog groen is gebot, en even later bereiken we Nieuwpoort.

Reeds verscheidene inwoners zijn naar het stedeke teruggekeerd en hebben een houten huizeke gebouwd, als «In 't Nieuw Nieuwpoort», «Het Front», en het nu getooid met vlaggen en groen, zelfs met opzettelijk gedrukte papieren banden «Leve Wilson!», «Leve de Koning!», «Leve de Koningin!»

Een der goede lieden is zoo ontroerd, dat hij luid uitroept: «Leve Koning Wilson!» terwijl hij met beide armen zwaait.

Het programma van den Voorzitter der Vereenigde Staten boezemt het volk veel meer belangstelling in, dan velen vermoeden. En dan heeft Amerika voedsel gezonden naar 't bezette gebied, het zwaard getrokken ook voor België.

De auto's houden stil. De Koning leidt het gezelschap naar de plaats waar eens de vermaarde sluizen waren, die hechte veste der IJzerlinie. Onze Vorst geeft eenige verklaringen in 't Engelsch, in welke taal de Koningin zich insgelijks zeer vlot met Mevrouw en Miss Wilson onderhoudt.

Ik hoor den President tot de Koningin zeggen, dat hij zeer bewogen is door den aanblik van dit verwoest Vlaanderland. Hij bekent, dat hij het zich toch zóó niet had voorgesteld. Dan wijdt hij een woord aan de dooden.

De omgang tusschen deze hooge personen is zeer eenvoudig en hartelijk. En allen, die het tochtje meemaken, alsmede de toeschouwers kunnen de voorname gasten tot zeer dichtbij naderen. Fotografen en filmopnemers hebben ook vrij spel. Alle etiket, elk officieel gedoe is hier uitgesloten.

Bij de sluizen worden eenige schepen en gemeenteraadsleden aan de familie Wilson voorgesteld. De burgemeester is door ziekte verhinderd herwaarts te komen.

Instappen! En we snorren weer heen, nu dwars door het verwoeste land ten Westen van den IJzer. We volgen een weg langs het vernielde

Ramskapelle en Pervijse evenwijdig met den spoordijk Nieuwpoort-Diksmuide, die in den IJzerslag van 1914 zulk een voorname rol vervulde. Men weet dat, na een bloedigen strijd, de Duitschers zelfs tot hier drongen, maar voor het helpende water weer wijken moesten.

Het programma wordt flink uitgevoerd. Wilson is gekomen om te zien. En de Koning toont hem vooral de punten waar 't Belgisch leger het zwaar te verantwoorden had, maar toch stand hield. Zoo stoppen we dan ook voor Diksmuide aan de Hooge Brug, waar de IJzer tusschen de Belgische loopgraven-versterkingen ten Westen, en de Duitsche ten Oosten, vloeit. Wie heeft niet van die gruwelijke maalterij gehoord, welke een geduchte vesting werd, die zooveel bloed kostte? Dan zien we Diksmuide's altijd weer indrukwekkende ruïne, waar de inwoner nieuw leven brengt. Eigenaardig zijn de uithangborden der houten herberg-winkeltjes: «In 't nieuw Kaas-kerke», «In de fusiliers-mariniërs», «In de Voorstad».

En verder lezen we zelfs: «In de rustende verwoesting».

Van den IJzer rijden we nu in eens door naar de hoogte van Klerken. Onze Vorst leidt daar zijn gasten naar den heuvel, waar 't schamel puin van dit Boschkanterdorp bij talrijke graven ligt. Een wijd panorama strekt zich voor onzen blik uit. We zien van Ieper tot Diksmuide, 't gansche Ieperlêe en een deel van dat van den IJzer. Maar het is een vlakke des doods. Geen dorpen, geen gehuchten, geen huizen, geen hoeven meer.

Weg zijn de wonnige boomgaarden, de vruchtbare akkers en de grazige weiden van weleer! Het oog vindt niet als vroeger den Sint-Nikolaastoren van Diksmuide of de oude, schoone kerk van Loo, of het Belfort van Ieper. Hoog wild gras en gansche plekken papavers, die hier zoo weelderig groeien, als zochten ze hun vuurroode kleur in al het bloed dat het gewest daar voor ons drenkte.

Enige namen, al bestaan de plaatsen niet meer: Boesinge, Sas, Steenstrate... Ginds walmdē ook voor 't eerst het stikgas, toen de Lente van 1915 in hagen en boomen botte en bloeide.

Ja, de hoogte van Klerken was een gewichtig punt en daarom hielden de Duitschers ze stevig vast tot in Oktober 1918 de Belgen van ginds, waar ik nu heen staar, aangestormd kwamen en dezen heuvel namen en daarna het oude woud van Vlaanderen.

En ik blik weer naar Wilson en Albert. Deze twee figuren op de hoogte van Klerken! Ja, zijn we ons wel ten volle de grootscheit dezer ure bewust?

Maar wonderlijker wordt het ons nog. We rijden door Houthulst, naar het woud, dat arm geschonden woud. Langs een weg, die eens een schoone dreef is geweest, maar waar nu wrakken van boomen toch weer nieuw groen dragen, groen, de kleur der hope, is een zeil gespannen. Daaronder staat een tafel met wit kleed. Uit Brussel bracht een vrachtauto het ontbijt voor de Koninklijke Familie en haar gasten.

Op eenvoudige stoelen zet het gezelschap zich neer, eerst miss Wilson, dan onze Vorst, daar-

naast de president, die aan zijn linkerzijde Koningin Elisabeth heeft, nevens wie dan Mevrouw Wilson plaats neemt. Hofdames, de heeren Hoover, Brand Whitlock, Amerikaansche en hogere officieren schuiven ook bij. Wij legeren ons in 't gras, dagbladschrijvers, officieren, autovoerders, fotografen, en openen den knapzak ons door Mevrouw Terlinck heden morgen in De Panne bezorgd.

O, nu mis ik ze, onze Boschkanter, die anders uit hun hutten en hoefjes zouden getreden zijn, fier omdat hun woud die eere geniet. Maar ze zijn verspreid en verstrooid en hebben heimwee in den vreemde.

Toch komen er daar twee, en ze gaan vlak langs de koninklijke tafel voorbij.

Wilson en Albert, in het Woud van Houthulst! Daar, onder de verminkte boomen, bij de doode stammen, slapen zooveel Belgische broederen, gesneuveld toen zij de vrijheid brachten aan hun verdrukte volk.

Denkt de president aan hen?

Hij staat op en spreekt. Vele woorden zegt hij niet, maar ze zijn treffend.

Hij drukt zijn groote tevredenheid en ontroering uit over dit eerste samenzijn met zijn Belgische vrienden en wel in het historisch woud, waar het Belgisch leger zoo heldhaftig toonde, dat het 't ernstig meende met de verlossing en het herwinnen van het land. Uit 't puin moet België vrijrijzen tot een schoone toekomst.

De Koning onderhoudt zich daarna geruimen tijd met den heer Hoover, een van Wilsons krachtigste medewerkers, die voor 't bezette land, op zulk een uitnemende wijze, de voeding regelde. De Koningin komt in de dreef en neemt kiekjes van haar gasten, en eindelijk stelt zich de gansche groep voor de filmopnemers op, die geduldig op dit oogenblik hebben staan wachten en nu lustig draaien.

De rustpoos is voorbij en we stappen weer in de auto's.

Voort gaan we langs Poelkapelle, St. Julien, Wieltje en Sint Jan. We komen nu in het Engelsche gevechtstak, maar zijn toch in verwoest Vlaanderen.

De weg heeft veel noodbruggen, oneffenheden van gevulde granaatkuilen, kruispunten met sporen. Aan die hinderlijke plaatsen staan waarschuwend burgers, die een wit vlagje zwaaien; een lapje linnen, een zak- of handdoek, zelfs een eenvoudig stuk papier.

Den eerste zagen we boven op een betonnen blokhuis en hij geleek wel de verpersoonlijking van 't zich overgeevende Duitschland, onbeweeglijk als hij zich daar hield met zijn witten doek op een waardeloos geworden oorlogswerk.

't Schijnt of al die vlaggetjes den heerlijken vrede vieren en is het daarom dat de dikwijls zoo gevoelige buitenman, die zijn gedachten zoo treffend kan uiten, den wis of den twijg, die als stok dienst doet, met bloemen en groen heeft gekroond? Britsche soldaten, die Duitschers bewaken of Chineezers geleiden, staan aan den rand van den weg, 't geweer op den schouder.

Mijn blik glijdt over het reusachtig woest land van Zonnebeke, tot aan de heuvels van

Passchendale. Wat al gruwelijke herinneringen! 't Was hier dat men tijdens het Engelsch offensief van 1917 acht man noodig had om over den moerassigen doorweekten bodem één gewonde te vervoeren en 't Britsche leger meer verliezen leed aan bezweken lijdens, die geen hulpe konden ontvangen, dan aan werkelijk gesneuvelden. Herinneringen! Maar weer treft het ons hoe nu daar voor ons Albertus en Wilson rijden, als een getuigenis dat een nieuwe tijd voor ons land, voor onze wereld is ingeluid.

We houden op de markt van Ieperen stil. Burgemeester Colaert voert Wilson naar de indrukwekkende ruïne van de halle en de hoofdkerk. Schoolkinderen bieden, onder leiding van Mevrouw Struwe, de echtgenoot van den Senator, bloemen aan de Vorstin en Mevrouw Wilson.

— Er zijn al zeventig kinderen op de school, die we na Sinksen begonnen zijn, vertelt me de zuster en opgetogen vervolgt ze: Heb je gezien, hoe de Koninginne aan die kinderkes van de bloemen piepertjes gaf? Ze is toch eenvoudig van herte, he?

Er zijn nu 700 tot 800 burgers te Ieperen teruggekeerd. De burgemeester zal er zich weldra in een houten huis vestigen.

Op de markt staat dan ook een talrijke menigte, want er komen dagelijks eveneens veel bezoekers. En dan de soldaten, die hun belangstelling toonen, tot de zwarten daar op een wagen toe.

De fotografen en filmopnemers zijn in de belfortruïne geklommen en doen van die eigenaardige plaats hun opnamen.

Hartelijk toegejuicht, verlaten de bezoekers de doode stede.

Nu voert de reis ons langs het Hooge, Gheluvelt en Gheluwe naar Meenen.

Een barre wildernis, erger nog dan aan den IJzer. Van Becelare en Gheluvelt is geen steen op den ander gebleven. Een naam op een paaltje zegt ons waar hun kerkhof ligt. En toch ook hier, te midden van doodenvelden en munitieparken zijn reeds bannelingen teruggekeerd.

Een tweehonderd geheel doode stammen, dat was het heerlijk park van 't Hooge, waar baron de Vyncks kasteel geheel met den grond gelijk gemaakt is. Kaal verheft zich daar de Zandberg. Gheluwe staat er dan toch nog als geraamte, en de straat ziet zwart van menschen.

Meenen!

Vlaggen overal en de gansche, reeds talrijke bevolking op de been. Weer ziet Wilson wat de oorlog van zooveel nijverige plaatsen heeft gemaakt. We stoppen een wijle ter begroeting van de overheidspersonen.

Wij rijden Meenen uit en stormen den straatweg naar Roeselare op, langs den Kezelberg en Beithem. Weer door een land van ruïnen, die ontstaan zijn zoowel in 1914 als in het laatste offensief. Ledegems kerk staat daar nog rechts. Links rijst ook wel Dadizeele's toren nog op, maar we zien duidelijk hoe heerlijk doorschoten hij is. Een naam, die ons ontroert: Sint-Pieter. In Oktober 1914 is hier bij de poging tot over-

schrijding van den straatweg menige Belg gevallen. Met Beithem zelf is 't ook zeer treurig gesteld. Rumbeke's prachtige toren, die zich vroeger ginds boven 't Vijfwegebosch rond het kasteel van graaf Van Limburg-Stirum zoo zwierig verhief, is verdwenen.

Overal groepjes belangstellenden. Op de hoogte van Ledegem heeft zoo'n troppelke toeschouwers de Belgische vlag meegebracht, wapperend aan een langen staak. De wieden in 't veld staken even 't werk en zwaaien met den breedgeranden strooien hoed of den kleurigen hoofddoek. Uit de wegetjes, van de bermen en de kouters, uit de vlagsgaarden, aan de tuinpooten, overal in dit echt Vlaamsch landschap komt 't volk gesneld.

Ginds doemt Roeselare's kloeke Sint-Michiels-toren op. De storm, die zoo lang om hem woede, heeft wel gewond, maar toch niet omver kunnen slaan. De overweg aan den Meiboom, waar juist een trein voorbijreed, wiens lijn door het doode land ligt, is met bloemen gekroond. Een triomfhoog nu... en vlaggen... en een zee van volk. De stoet stopt, waar de Meenschie steenweg op de Iepersche straat uitloopt.

Hier staan burgemeester Mahieu en schepen Jozef Van den Bergh. De eerste spreekt met den Koning, die belangstellend naar den toestand der stad vraagt. De schepene, welke ook in 't Engelsch goed ter tale is, vertelt aan den president van Roeselare's lijdens.

Aan de Koningin, mevrouw en miss Wilson, worden bloemen geschonken.

Stillekens rijden we dan verder, steeds tusschen een haag van toeschouwers. Leve Wilson! Leve de Koning en de Koningin! Leve Amerika! Roeselare, een stad van den arbeid en den vrede en wars van imperialisme en geweld, weet het en roept het uit, dat het goed is te leven onder de hoede van mannen als Albert en Wilson. We volgen de Ieperschestraat, de Zuidstraat, waar de leerlingen van 't klein Seminarie staan. Bij den aanblik van het zeer gehavende kollege denk ik aan Gezelle, Verriest, Rodenbach. In 't kollege lagen ook duizenden Duitsche gewonden. Roeselare bezit een groote militaire begraafplaats. Wat al herinneringen hier aan de geweldige jaren.

Op de Markt ook geestdriftig volk. Evenzoo in de Noordstraat, op den Brugschen steenweg.

En weer ziet Wilson de wonden van Vlaanderen. Wat heeft de oorlog van deze eens zoo nijvere, krachtige stad gemaakt!

Men heeft den president ook meegedeeld, hoe de bezetter de fabrieken plunderde en daardoor als het bloed uit den levensader tapte.

Dan gaan we verder, langs het hospitaal, den Waterdam, de herberg Wynendale, 't Land van Beloften... Daar buigt een weg af naar 't heerlijk Hoogde, welks torenstomp we zien en het verwoeste Rozebeke. Ik blik naar de hoogte van Gits en denk aan de moorderijen van 1914, hoe boer Deleu met de bajonet werd doorstoken, hoe een groep van zeventig weerlooze burgers meegeleid werd naar 't gevecht te Staden, als een

schild voor laffe soldaten. De Kruiskalsijde.... Lichtervelde's schoone toren is weg. Dan Breskens en Duitsche pioniersparken. Daarna Torhout, de oude stede, die heden ook geestdriftig Wilson begroet.

Vlaggen vonken als schepen Meysmans de hooge gasten begroet. Hij spreekt Vlaamsch.

De Koning vertaalt het gesprokene in 't Engelsch.

We vervolgen de reis.

Aan beide zijde een dichte menschenmassa. En trossen aan de muren, aan de ramen van gescheurde, beschoten huizen...

Leve Wilson! Leve Amerika!

Leve de Koning en de Koningin!

En gezwaai en gewuif.

Wilson, bewogen door die spontane hulde, groet genegen en de Koning moet zich gelukkig gevoelen over de sympathie, welke zijn volk allerwegen aan zijn gast betoont.

We rijden langs de eenigszins herstellde kerk.

De Romaansche toren is verdwenen. Onbarmhartig hebben de verwoesters voor hun aftocht hem doen springen. Vroeger al hadden ze de klokken geroofd. Menig geschonden huis ook hier!

We snellen den breedten straatweg naar Oostende op. Langs hier kwamen in Oktober de Belgen binnen. De eersten toonden zich al te onstuimig. Burgers waarschuwdten hen, dat er nog veel Duitschers waren. Menige held liet er dan ook 't leven, vooral bij den onverhoedschen aanval aan 't St. Jozefgesticht.

Wynendale! 't Oud slot der Vlaamsche graven, gelukkig gespaard, al heeft de bezetter er veel geroofd.

Ginds links over de velden is het groote Duitsche kerkhof van de Warande, langs de baan naar Aartrijke. Rechts buigt zich de weg af, die langs den Reiger, de Wikkelaar naar Beerst en Diksmuide voert. Ook daar liggen veel begraafplaatsen.

We hebben nu een vaart van 90 km. per uur. Als een warrel zien we Moerdijk, den blanken toren van Gistel, waar het Duitsche vliegplein lag en nu Engelschen zijn, den toren van Snaaskerke, dien van Leffinge. We naderen Oostende, stormen er binnen, langs 't Kursaal den dijk over, voorbij, de visschershaven, de St. Pieter- en Pauluskerk en dan naar de Markt, waar duizenden den president toejuichen. Op het stadhuis teekent Wilson het Gulden Boek.

Intusschen had zich in de Kapellestraat een dichte menigte verzameld, die de voorname reizigers bij het vertrek hulde brachten.

En zoo volbrachten wij de reis door het verwoest Vlaanderen.

Nu ging het over Breedene, Den Haan en Wenduine.

Overal hartelijke begroetingen door de bevolking. Aan den ingang van Blankenberge, bij de haven, stonden afgevaardigden van het gemeen-

tebestuur, de gewapende brandweer met vaandel en schoolkinderen met vlaggen.

Een korte voorstelling had plaats. Waarlijk, deze bevallige badstad liet zich evenmin onbetuigd. Op den ganschen doortocht, waarbij door een gedeelte der Kerkstraat, de voornaamste der plaats, gereden werd, riep een dichte menigte onze Amerikaansche gasten een spontaan en welgemeend welkom toe.

En ook verder in de duinen bleven de wandelaars staan en wuifden ze met zakdoeken of hoeden.

Vóór zes uur nog waren we te Zeebrugge. De booten in de haven, de Engelsche marinevaartuigen, de loodskotter, eenige vrachtschepen hadden slingers van vlaggen op, wat een feestelijken aanblik bood.

De autos reden zoo ver mogelijk op de kade naast den havendam, waar de hooge bezoekers door de Britsche autoriteiten ontvangen en rondgeleid werden. Wilson stelde groot belang in deze zoo tragische plek en luisterde aandachtig naar het verslag over de stoute bedrijven der Engelsche vloot. Het bezoek duurde dan ook vrij lang.

Om half zeven reed men naar Zeebrugge-West, waar een bijzondere trein, door salonrijtuigen gevormd, onder stoom stond.

De militaire eer werd hier door troepen bezeugen. Terwijl het muziek 't Amerikaansch volkslied aanheft, nemen de Vorst en de President afscheid van de Britsche autoriteiten. Onmiddellijk na 't instappen, werd het sein tot vertrek gegeven.

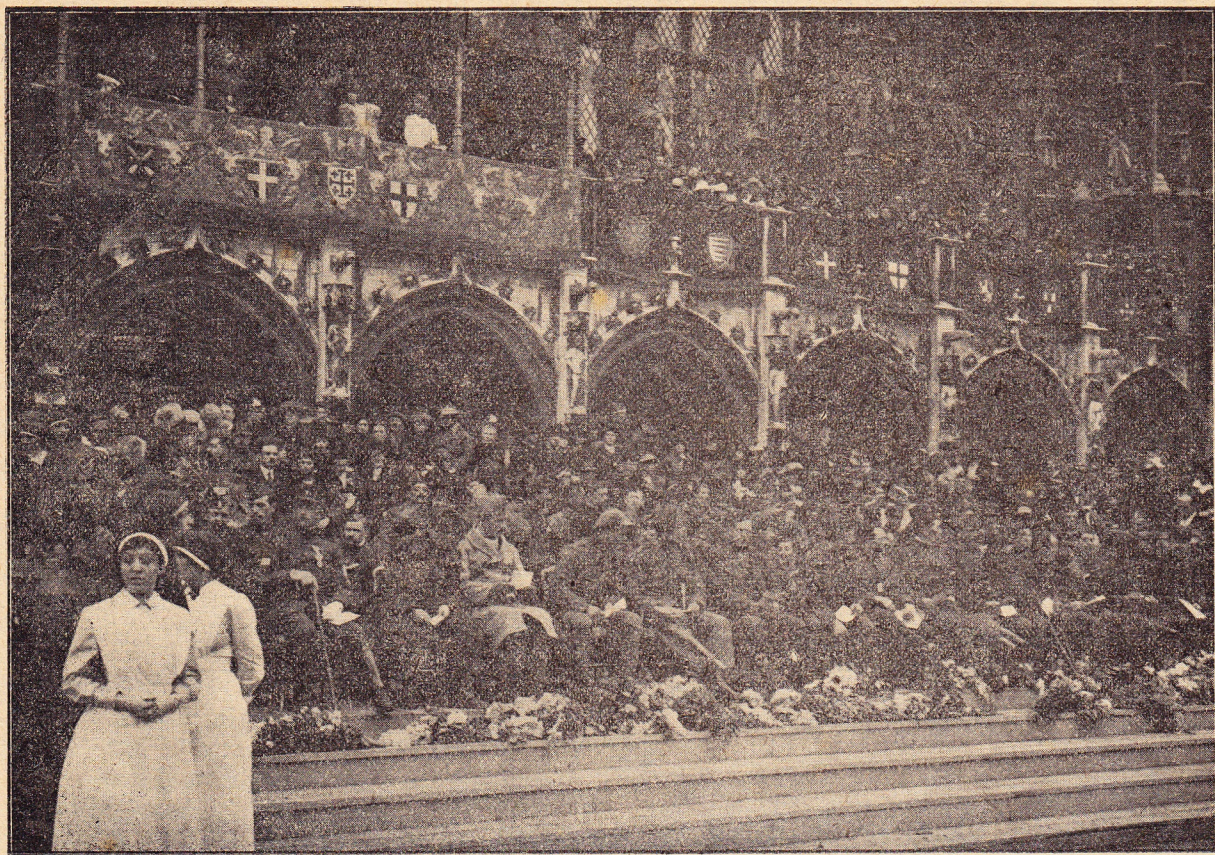
En we mogen nu zonder overdrijving van een zeetocht spreken!

Niet alleen te Brugge, te Gent, te Aalst, in de steden dus, maar op alle dorpen langs de lijn, ja, ook in het veld, juichten belangstellenden, toen de trein voorbij reed. Er werd gewuifd en gezwaaid en weer mogen we het getuigen, dat ons volk met Wilson is! Te Brugge, Gent en Aalst stopte men even; langs beide eerst genoemde steden werd trouwens zeer langzaam gereden. Voor kasteelen, zoowel als voor hoeven, overal dezelfde hartelijke betooging van welkom en eerbied.

En toen we Brussel naderden, steeg, zoo mogelijk, de geestdrift nog. 't Begon al te Laken... Uit de ramen, op de balkons, op muren, bermen, aan de overwegen, telkens een zee van menschen.

Om 9 u. 15 reed de trein het station der Leopoldswijk binnen, waar een militair muziekkorps het Amerikaansch Volkslied deed klinken. Op het met vlaggen, bloemen en planten versierde perron, waren ter begroeting aanwezig de heer Beco, goeverneur van Brabant, de heer Cocq, burgemeester van Elsene, de heer Max, burgemeester van Brussel en verscheidene militaire overheden.

De familie Wilson werd aan hen voorgesteld. Dan namen de voorzitter en de Koning de troepen in oogenschouw.

De stad Brussel brengt hulde aan hare glorierijke kinderen.

En buiten, welk een ontzaglijke menschenmassa, die de hooge bezoekers met een donderende ovatie begroette.

De auto's stonden gereed en na dezen langen, vermoeienden dag, reden onze Vorsten en hun gasten naar het paleis.»

En nu de tweede dag:

«Dat België door den oorlog veel verwoeste gewesten heeft, weet men in 't buitenland wel, al geeft men er zich wellicht niet genoeg rekening van hoe ernstig en gruwelijk die vernieling is.

Maar veel minder bekend is men met de stelselmatige plundering door de Duitschers van zoo veel fabrieken en werkhuizen, het uitbreken en weervoeren van machines en grondstoffen, waarvoor onze nijverheid nu verlamd is. En waar niet gearbeid kan worden is het moeilijk nood te lenigen. Werktuigen en grondstoffen heeft ons land noodig.

President Wilson heeft gisteren onze verwoeste landstreek gezien. Heden kan hij zich een denkbeeld vormen van den tweeden slag die België trof door de plunderwoede en de zelfzuchtige plannen van den bezetter.

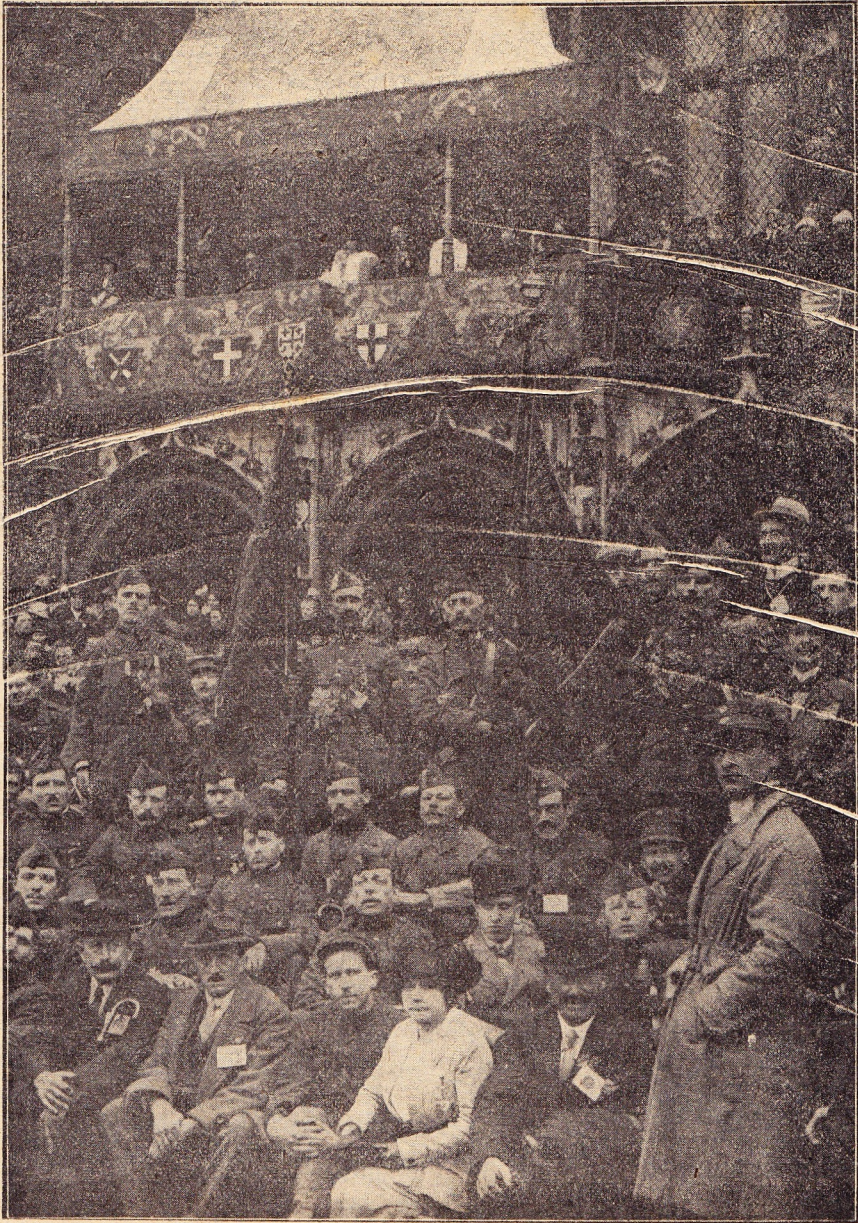
Om 9 uur rijdt de koninklijke auto door het hek van het paleis. De Koning en de president worden geëscorteerd door de menigte toegelicht. De Koningin, Mevrouw en Mejuffer Wilson maken dezen tocht niet mee. Onmiddellijk

vertrekt de kolonne. Met een flinke vaart rijden we de Louisalaan over, het heerlijk Terkamerenbosch door en op den Waterloo'schen steenweg zetten de autobestuurders nog meer aan, zoodat we met een snelheid van gemiddeld 65 kilometer door Brabant stormen.

Wijd strekken zich de welige landouwen uit en we genieten van de wonderschoone panorama's van Mont-Saint-Jean, Eigenbrakel, Baulers, Nijvel. Wilson ziet den Leeuw van Waterloo en dat ander indrukwekkende slagveld, dat wel alle sporen van strijd reeds lang verloren heeft, doch nog steeds is gebleven een bladzijde van de hoogste, ernstige geschiedenis, welke vooral een vermaning is voor regeerders, die de beginselen van een Wilson niet begrijpen willen en ze uit hun staatkunde bannen. Wilhelm II heeft, als weleer Napoleon, ervaren dat een rijk, dat op geweld steunt, geen stand houdt.

We vliegen voorbij de groote Brabantsche hoeven, ombouwd en kloek als witte burchten, door gehuchten en dorpen, waar de menschen nieuwsgierig den stoet nastaren, maar zich onbetuigd laten, onwetend wellicht wie ginds in het eerste rijtuig gezeten zijn.

Als we Charleroi naderen, is er echter meer stemming onder de menigte. Jumez, Dampremy, overal staan in dichte groepen de belangstellenden, en zowel de onderwijzers en onderwijzeressen met hun schoolkinderen, de overheden, de

De plechtigheid te Brussel ter eere van haar heldhaftige zonen. Het vaandel van de Brusselsche vereeniging der verminkten.

fabrikanten als de mijnwerksters in hun broek en bloes, juichen, zwaaien, wuiven.

Die geestdrift stijgt ten top, als de autos voor de werkhuizen «La Providence» stoppen, waar vlaggen wapperen en de kinderen met de kleuren der bondgenooten getooid zijn. «Leve de Koning! Leve Wilson!» klinkt het alom.

De voorname bezoekers, waarbij nu ook de heer Jaspar, minister van Ekonomische Zaken is, worden ontvangen door den algemeenen bestuurder en den voorzitter van den beheerraad, de heeren Germain de Dufait, den bestuurder der fabriek, den heer Genderme, de burgemeesters van Charleroi, Dampremy, Marchiennes en andere gemeenten, die met de eerste het centrum

van dit «zwart land» vormen. De Koning is in generaalsuniform en van alle heeren is alleen Wilson zonder hoogen hoed. De president draagt een eenvoudigen bruinen vouwhoed.

Nu wordt de fabriek bezocht.

't Gaat hier echt democratisch toe. De werklieden, burgers uit de omgeving, knapen en meisjes loopen met den optocht mee, en hebben geen oogen genoeg om Albert en Wilson aan te kijken. De filmopnemers rennen voortdurend heen en weer, en ge krijgt deernis met hen en zekeren eerbied voor hun vak, als ge ze blazend en zweetend hoopen steen- en koolgruis ziet opsnellen om toch maar een goed overzicht van al dit gewemel te verkrijgen.

Welk een beeld van vernieling! Overal verwrongen staven, gruis, steen- en kalkafval; putten, geschonden metselwerk.

«La Providence» bezit werkhuizen te Marchiennes, Haumont, Rehon en Rijsel; deze laatste drie dus in Frankrijk.

Wij bezoeken die van Marchiennes, en feitelijk zijn we dus niet te Charleroi, zooals 't programma luidt.

De Duitschers hebben hier schandelijk huis gehouden. Van de 5 hoogovens (3 te Marchiennes en 2 te Dampremy) zijn er 4 vernield. En als men aan de vandalen vroeg waarom dit geschieden moest, kreeg men slechts tot antwoord: «Es ist ein Befehl». (Het is een bevel). Twaalf stoomketels werden weggevoerd of vernield.

In de afdeeling der cokes-ovens namen de Duitschers insgelijks 10 stoomketels weg. In de afdeeling staalwerken verdwenen 23 ketels en allerlei andere machinerieën en werktuigen. Niets is er overgebleven van de pletmolens en hun machtige machin van 6 tot 10.000 paardkracht. En veel meer nog werd vernield of geroofd en we zien nu alleen de wonden dier afbraak. De beheerders toonen aan Wilson de afbeeldingen der vroegere inrichting en zoo kan de president zich een denkbeeld vormen van het zware verlies door de nijverheid geleden. Zooals het hier gesteld is, is het ook op honderden andere plaatsen.

In de werkhuizen te Marchiennes waren vóór den oorlog 2.200 bedienden en arbeiders. Tijdens den oorlog had men in 1915 ongeveer 1800 man personeel, in 1916, 1685, in 1917 daalde het cijfer tot 1261 en in 1918 tot 800, d.i. het gansche personeel, dat er de voorkeur aan gaf in dienst te blijven boven een verbintenis voor de Duitschers aan te gaan. De bezetter sloeg 56.276 ton verschillend materiaal aan, grondstoffen en werktuigen.

Ook in de bijfabrieken is er veel geplunderd.

Wilson is blijkbaar zeer getroffen door deze stelselmatige vernieling.

We keeren naar de hoofdstad terug. 't Gaat weer in vliegende vaart. Pang! Een band gesprongen.

— Dat is een half uur verlet, zegt onze autobestuurder, die alvast zijn jas uitschiet.

We hebben nu een anderen weg gevolgd en staan hier te midden der wijde Brabantsche vlakte bij Genappe. En om twee uur moeten we met de pers aan Wilson voorgesteld worden! We moeten echter gelaten in ons lot berusten. Even voor twee uur zijn we te Brussel terug, twee Vlaamsche kollega's en ik. Wat nu! We zien er uit als negers en de zwarte jas hangt een halven kilometer van hier. Dan maar zoo! We zijn immers midden in ons werk. En Amerika is een democratisch land. De president zelf bewijst steeds dat hij het niet eens is met 't spreekwoord, dat de kleeren den man maken.

De Amerikaansche soldaten, die aan het Gezantschap in de Trierstraat de haag vormen, denken er ook zoo over en laten ons ook zonder staatsiegewaad door. Een Belgisch ambtenaar zet een bedenkelijk gezicht, maar een Amerikaansch officier zegt lachend, dat wij best zoo

voor den Voorzitter kunnen verschijnen: We sluiten ons dus bij de zwart getabberde kollega's aan en drukken Wilson de hand. Nood breekt wet. En we willen de kans niet laten verloopen om hem te begroeten, tot wien we bewonderend opzien als tot den ridder van het Recht.

De President spreekt de vertegenwoordigers der pers toe. Hij zegt dat het hem zeer aangenaam was dat wij hem naar Charleroi vergezelden. Hij wist wel dat er in België veel verwoest was, maar het heeft hem toch zeer geërgerd nu gezien te hebben op welk een stelselmatige wijze de Duitschers bij die vernielingen te werk gingen. Bij dit nijverheidsgebied dacht hij aan dat van Pittsburgh. Hij is overtuigd dat België uit zijn treurigen toestand zal verrijzen.

's Namiddags werd Wilson plechtig in 't Parlement ontvangen.

In de zaal, als eenige versiering, Amerikaansche en Belgische vlaggen. Reeds te 1 1/2 uur zijn alle tribunen dicht bezet, terwijl in de gaanderijen rond de vergaderzaal de dames van Senatoren en Kamerleden hebben plaats genomen.

Senators en volksvertegenwoordigers, leden van de regeering en ministers van Staat, allen zijn op post.

Verschijnen eerst H. M. de Koningin en Mevrouw Wilson, die door de vergadering luide worden toegejuicht.

Nieuwe toejuichingen breken los, wanneer de heer Hoover verschijnt.

Dan worden te midden van het gejubel der vergadering de roemrijke IJzervlaggen binnengedragen. De vaandrags gaan plaats nemen op het verhoog en groeten met de vlag, wanneer de Koning en president Wilson de zaal binnentreden, terwijl iedereen recht staat om den hoogen gast toe te juichen.

President Wilson groet gemoedelijk en brengt iedereen onder een indruk van oprechtheid, eenvoud en ingetogenheid.

De eerste, die aan het woord komt, is de heer Pouillet, voorzitter van de Kamer en hij kwijt zich van zijn taak op uitmuntende wijze en met volle begrip voor de idealen, die president Wilson bezielen:

«Senatoren en Volksvertegenwoordigers van België zijn gelukkig U eerbiedig welkom te heeten in het Paleis der Natie. Gedurende dezen langen en verschrikkelijken oorlog, waren wij veel verschuldigd aan uw prachtig land en aan U zelf. (Toejuichingen waarvan de Koning het teekent geeft).

Als wij een blik werpen op het verleden, zien wij, in het verschiets dezer vijf tragische jaren, de besliste houding van het Amerikaansche volk en de groote figuur van Voorzitter Wilson.

België, dat reeds in vredetijd de vier vijftien van het noodige graan uit het buitenland moest betrekken, stond aan den vooravond van den hongersnood.

Dank zij de tusschenkomst van Engeland en Frankrijk en de welwillende medewerking van Spanje en Nederland stichtten de Amerikanen de «Commission for relief». Indien 7 millioen menschen aan den hongersnood ontsnapten, heb-

ben zij het te danken aan de geniale wilskracht der Amerikaansche natie.

Een tweede maal richtte België een smeekbede tot de Groote Republiek. Het was toen de onmeedoogende vijand onze landgenooten in ballingschap zond, omdat zij weigerden voor Duitschland te werken.

Ofschoon uw land toen nog onzijdig was, hebt gij niet geaarzeld op plechtige wijze dergelijke praktijken aan den schandpaal te spijkeren, die volkomen in tegenstrijdigheid waren met het Internationaal Recht. »

De eerste minister, de heer Delacroix, zei o.m.:

« Op de Vredeskonferentie had ik de eer, Mijnheer de Voorzitter, vaak in Uw nabijheid te komen en de uitnemende mannen te ontmoeten die, rondom U, de Vereenigde Staten vertegenwoordigen. De Belgische afvaardiging heeft steeds bij de Amerikaansche het welwillendste onthaal genoten en heeft, op menig punt, haar oprechten en machtigen steun bekomen. »

België haakt naar den Vrede, naar een rechtvaardigen, herstellenden Vrede. Enkele vraagstukken, waarvan rechtstreeks zijn toekomst afhangt, zijn nog niet opgelost. België heeft afdoende waarborgen noodig voor zijn economische ontwikkeling zoowel als voor zijn veiligheid. Het is besloten ze met volharding en krachtdadigheid na te streven. Om die onmisbare waarborgen te bekomen, hoopt het bij zijn Verbondenen vriendschappelijke hulp te vinden.

Weldra zal de Statenbond, waarvan Gij, Mijnheer de Voorzitter, de grondslagen hebt gelegd en waarvan de inrichting weldra geheel klaar zal zijn, zijn werk kunnen aanvangen.

Het is een stoute en liefderijke onderneming. Het geldt al de natieën, die het recht eerbiedigen, in een krachtsuiting van saamhoorigheid en rechtvaardigheid te verbinden, ten einde de wereld te behoeden voor de beroeringen van het geweld, en, in een geest van onderling vertrouwen en billijkheid, de regeling te verzekeren van konflikten, die de eendracht op de wereld dreigen te storen.

België zal aan den Statenbond zijn vurige en meest toegewijde medewerking geven, en tevens het zedelijk gezag van een volk, dat voor het recht gestreden en geleden heeft.

De toejuichingen, die U begroeten, Mijnheer de Voorzitter, gaan tevens naar het ideaal dat gij verpersoonlijkt en waarvan gij onvermoeibaar de verwezenlijking nastreeft, en naar de groote Amerikaansche Natie, wier lot gij bestuurd hebt in tragische, glorieus tijden. »

Algemeen handgeklap begroette het slot van deze redevoering met duidelijke stem in sierlijk Engelsch uitgesproken.

Wilson dankte voor deze hulde :

« Mijn gevoelens kan ik niet onder woorden brengen », zegt president Wilson. « Door mijn plichtsvervulling werd ik weerhouden te Parijs, maar mannen van plicht, zooals er hier zijn, zullen dat begrijpen. » En voorzitter Wilson verheerlijkt vooreerst den Koning — die levendig toejuicht wordt — Burgemeester Max en Kardinaal Mercier.

« Het onrecht tegenover België gepleegd is de hoeksteen van gansch den oorlog, want door de schending van België wist iedereen wat plicht gebod. »

Ten einde een plechtige hulde te brengen aan het dappere Belgische volk zal de Amerikaansche vertegenwoordiging in België tot den rang van gezantschap verheven worden. België neemt reeds in onze achting dien rang in. »

Dan bezocht Wilson nog Mechelen.

Als we de stad binnenrijden, wordt hij op gansch den doortocht door een opeengepakte menigte en niet het minst door de schooljeugd, die, om zoo te zeggen, er een haag vormt, luidruchtig toegejuicht. Het was een gewemel van hoeden en zakdoeken en op sommige plaatsen worden van uit de balkons en vensters bloemen op de rijtuigen van den President en zijn gevolg geworpen. Beneden zijn het honderden Amerikaansche vlaggetjes, die door kinderlandjes den beschermers en den verdediger van Menschelijkheid en Recht als blijde welkomgroet werden toegezwaaid.

Kardinaal Mercier ontvangt de hooge gasten en leidt hen naar de Gele Zaal.

De sekretarissen van 't bisdom, burgemeester Dessain en het schepenkollege wonen de plechtigheid bij.

Wilson herinnert aan het heldhaftig optreden van den kardinaal tijdens den oorlog, drukt zijn vreugde uit Mgr. Mercier te kunnen ontmoeten en voorspelt België's herstel.

In de troonzaal, waarvan het gewelf door granaten beschadigd is, wordt de thee opgediend.

Van Mechelen ging het naar Leuven.

Een even hartelijke ontvangst. En in de ruïne der Hoogeschool-bibliotheek, waar de rektor en het hoogleeraarkorps vereenigd is, wordt de Voorzitter der Vereenigde Staten tot dokter uitgeroepen.

Dan terug naar Brussel en ontvangst op het stadhuis.

Dan rijden de Koning en de President, de Koningin met Mevrouw en Miss Wilson in auto de Markt rond. Een lange, zeer lange ovatie wordt hun gebracht. De menigte jubelt, zwaait met zakdoeken, petten, bazuinen schallen tot de stoet naar het paleis terugkeert. »

LII.

DE VREDE MET OOSTENRIJK.

Op 2 Juni werden de vredesvoorwaarden aan de Oostenrijksche afgevaardigden afgeleverd.

Dit geschiedde op het kasteel te St-Germain met hetzelfde ceremonieel als de plechtigheid voor de Duitschers te Versailles.

Rechts van den heer Clemenceau, die den voorzitterszetel bekleedt, zitten de vier Amerikaansche afgevaardigden, Lansing, kolonel House, Bliss en White; links de heeren Lloyd George en Balfour; verder de Fransche afgevaardigden en maarschalk Foch, de vijf Italiaansche afgevaardigden, waaronder generaal Diaz,

de drie Belgische, de heeren Hymans, Vanderfelde en Van den Heuvel, de Japanners, de Chinezen, de Kubanen, de Grieken, Polen, Roemenen, Serviërs en Tsjecko-Slowakken.

President Wilson komt na de anderen aan, doordien hij onderweg een ongeval had met zijn auto. Hij neemt plaats rechts van den heer Clemenceau.

Dadelijk daarop worden de Oostenrijksche gedelegeerden binnengeleid; zij zijn dertien in getal.

De heer Clemenceau opent de zitting en meldt in een korte toespraak dat de tekst der vredesvoorwaarden den Oostenrijkschen gevolmachtigden zal worden overhandigd, met uitzondering van zekere deelen, waarvoor nog voorbehoud bestaat.

Tevens deelt hij mede dat den Oostenrijkers een termijn van vijftien dagen wordt gegeven om hun opmerkingen nopens de vredesvoorwaarden schriftelijk te doen inkomen.

Daarna treedt de heer Dutasta, sekretaris-generaal der konferentie op den heer Renner, hoofd der Oostenrijksche delegatie toe, en reikt hem het dokument over, dat een boekdeel van niet minder dan 300 bladzijden vormt.

De heer Renner staat daarop recht en houdt lezing van een tamelijk lange redevoering.

Na een scherpe afkeuring van het oude Habsburgers-regiem, wijst hij er op dat de jonge Duitsch-Oostenrijksche republiek nooit den oorlog heeft verklaard noch gevoerd tegen om het even welken staat, omdat de wapenstilstand reeds ingetreden was toen zij ontstond. Desniettemin wordt Duitsch-Oostenrijk ter vredeskonferentie geheel anders behandeld dan de andere staten, die uit het voormalige Donaurijk ontstonden.

Na hulde gebracht te hebben aan de geallieerden en den heer Hoover voor de bevoorrading van 't hongerijsche Oostenrijk, dringt hij aan opdat de vredeskonferentie rekening zou houden met het vroegere ekonomische verband van Oostenrijk-Hongarij, en een billijke verdeling van de oorlogslasten tusschen de verschillende nieuwe staten zou nastreven.

* * *

De inleiding van het verdrag was hetzelfde als bij dat der Duitschers.

Dan volgden eveneens de artikelen over den Statenbond.

Grenzen: Ten Noorden (met Tsjecko-Slowakijë). De bestaande bestuurlijke grenzen die vroeger de provincies Bohemen en Moravië van Opper- en Neder-Oostenrijk scheidden.

De Westelijke en Noord-Westelijke grenzen met Beieren en de grenzen tusschen Zwitserland blijven gehandhaafd.

De grens met Italië zal van den Reschenpas vertrekken en de scheidingslijn der wateren volgen, over den Brennerpas en den Pizzo dei tre Signori.

De grens met den Servischen-Kroatischen-Slavischen staat zal ten Noorden der Drave zich naar de Hongaarsche grens richten.

De grens tusschen Oostenrijk en Hongarijë blijft ongewijzigd.

De grenzen van Bulgarij, Griekenland, Hongarij, Polen, Roemenië, Servië-Kroatië-Slowanië en Tsjecko-Slowakijë zullen erkend worden zooals zij nu vastgesteld zijn of later bepaald kunnen worden en Oostenrijk verzaakt ten gunste der voornaamste geallieerde en geassocieerde mogendheden aan al zijn rechten en titels op de grondgebieden, die het vroeger toebehoorden en nog geen enkelen staat toegekend zijn.

Tsjecko-Slowakijë aanvaardt in het verdrag met de voornaamste geallieerde en geassocieerde mogendheden alle maatregelen te schrijven, die zouden kunnen genomen worden tot bescherming der minderheden van ras, godsdienst of taal.

Oostenrijk moet de volle onafhankelijkheid erkennen en eerbiedigen van de gebieden, die vroeger deel uitmaakten van het oud-Russisch keizerrijk. Het stemt toe in de bepaalde vernietiging van het verdrag van Brest-Litowsk.

Oostenrijk moet toestemmen in de afschaffing der verdragen van 1839 met België en in alle konventies bewilligen, welke de geallieerden in de plaats stellen. 't Zelfde voor de afschaffing der onzijdigheid van Luxemburg. Oostenrijk moest erkennen, dat de bescherming der minderheden een internationaal belang is. Alle nationaliteiten binnen zijn grenzen moeten gelijk zijn voor de wet, maar 't onderwijs in de Deutsche taal mocht in de scholen verplichtend gesteld worden.

Oostenrijk moest afstand doen van zijn kapitulatieën en protektoraten buiten Europa. Andere bepalingen luidden: afstand van alle oorlogsschepen en onderzeeërs en verbod ze te verwaardigen.

De militaire voorwaarden werden voorbehouden.

De vooroorlogsche schulden zouden door Kamers van vergoeding geregeld worden.

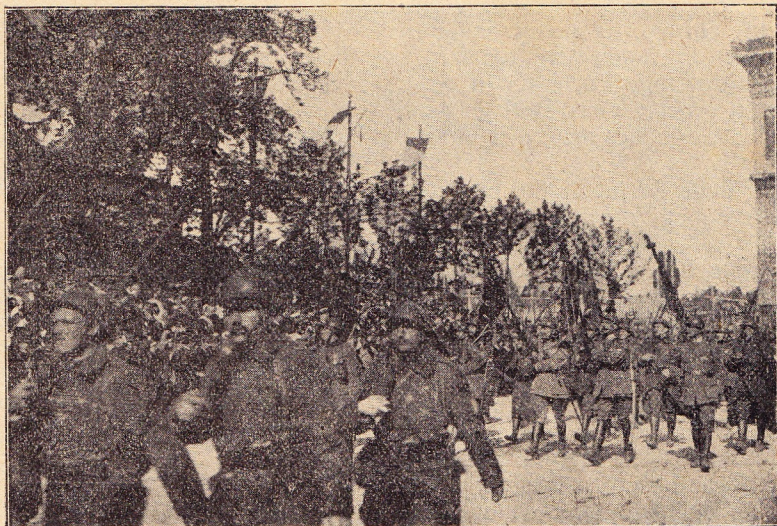
Veel bepalingen regelden het tolstelsel, de oneerlijke mededinging, handelsverdragen, enz.

Veel nota's werden hierover gewisseld tusschen Renner en Clemenceau. Op 20 Juli leverde de sekretaris der vredeskonferentie, Dutasta, een bij-verdrag voor Oostenrijk. De grenzen werden zoo gewijzigd, bij Hongarij en Tsjecko-Slowakijë, dat eenige gebieden met Duitsch-sprekenden aan Oostenrijk kwamen.

Het effectief van 't Oostenrijksch leger met officieren en reserve mocht de 30.000 man niet te boven gaan. Binnen drie maanden moest het leger tot op dat getal verminderd worden. Dit leger mocht alleen dienen voor de handhaving der orde en de bewaking der grenzen.

Ook werd een maximum bepaald voor de wapeniging en den munitievoorraad. Alleen een enkele staatsfabriek mocht oorlogsmateriaal verwaardigen.

Oostenrijk erkent zich verantwoordelijk voor al de schade door den oorlog berokkend en verbindt zich die te herstellen. De geallieerden erkennen daarbij dat deze schuld het vermogen van dezen kleinen staat overtreft. Vóór 1 Mei

Feesten der overwinning. Onze soldaten te Parijs op 14 Juli 1919.

1921 zal een daartoe aangestelde commissie de door Oostenrijk te betalen schuld vaststellen, volgens een stelsel met bons zooals voorzien bij het verdrag met Duitschland.

Er kon natuurlijk geen spraak van zijn, al de schuld door Oostenrijk te laten betalen. De nieuwe staten van het voormalige Donau-Rijk krijgen hun deel van de vooroorlogse schuld. Voorts komen de titels van de Oostenrijksche oorlogssleeningen, welke door hun wederzijdsche aanhoorigen werden aangekocht, insgelijks te hunnen laste; zoo ook de pensioenen. De goederen, welke aan de kroon toebehooren, worden hun eigendom.

Andere voorwaarden regelden de teruggave van in beslag genomen goederen, de levering van vee, hout, ijzer, magnesium. Tot 1 Mei 1921 mocht Oostenrijk geen goud uitvoeren. Dan zou een commissie ook een regeling voor het spoorweginet treffen.

Den 10ⁿ September had te Saint-Germain de onderteekening plaats. Dit geschiedde veel minder plechtig dan te Versailles. Renner bevestigde daar dus de ontbinding der Donau-Monarchie. 's Avonds vertrok hij naar Weenen terug. Clemenceau, Balfour, Tittoni en Polk waren eveneens aanwezig geweest.

LIII.

DE OVERWINNINGSFEESTEN TE PARIJS

Intusschen had Parijs de overwinning geestdriftig gevierd. 't Was op 14 Juli. En wij halen er het volgend verslag van aan:

«Geen woorden kunnen een beeld geven van het grootsche schouwspel, dat Parijs op 14 Juli aanbood. Geen woorden kunnen weergeven wat in de harten van die honderdduizenden, die langzamen den zegeweg en om het Arc de Triomphe opgepakt stonden, die in trossen in boomen en

aan gebouwen hingen, wat in de harten van die honderdduizenden leefde, groeide, juichte en jubelde. Plechtiger oogenblik zal Parijs wellicht niet beleefd hebben. Heel de ziel van Frankrijk lag in dit 14 Julifeest.

Wanneer de heer Clemenceau bij den Zegeboog komt, breekt dadelijk de geestdrift los. Tallenkante wordt hij toegejuicht. Geestdriftig roept de menigte: «Leve de bewerker der overwinning.»

Een geweldige ovatie stijgt op, wanneer de heer Poincaré op de Place de l'Etoile verschijnt. De muziekkorpsen heffen de Marseillaise en de Chant du Départ aan. De heer Clemenceau, al de ministers, de voorzitters van Kamer en Senaat groeten den voorzitter, die op de tribuun plaats neemt, waar zich ook de gewezen voorzitters Loubet en Fallières bevinden. Tal van Kamerleden, het diplomatiek korps en afgevaardigden van Elzas-Lotharingen zijn aanwezig.

Een goed honderdtal verminkten bevinden zich aan den voet der ambtelijke tribunen.

De onafzienbaar-ver golvende, deinende, krioelende menigte verbeidt de komst van den zegetocht. Plots verstillen alle geluiden. Al die duizenden harten schijnen aaneen te groeien tot een plechtige stilte. Uit de verte komen de klanken van krijgsmuziek, die steeds den Zegeboog naderen.

Op de Place de l'Etoile verschijnt een muziekkorps met erachter een duizendtal verminkten. Niettegenstaande hun verwondingen en gebrekelikheden, stappen ze in flinke orde voorbij den Zegeboog en de voorzittertribuun. De muziek speelt de marsch van Faust: «Onsterfelijke roem onzer voorvaderen». Het is een oogenblik van zielsroerende plechtigheden. Bij het zien van die honderden kreupelen, blinden, eenarmigen, verminkten breekt de volksmassa in stormachtige toejuichingen los. Bloemen en kussen worden hun toegeworpen. Velen weenen...

Een eskadron van de Republikeinsche wacht

opent den zegetocht. Op veertig meter afstand volgen de maarschalken Foch en Joffre, te paard. Joffre, bleek van ontroering, Foch als in een droom verzonken. Zij groeten met breed gebaar Poincaré en Clemenceau, die met den hoed zwaaien.

En boven dit al juicht en jubelt de menigte en de «Marseillaise» helmt over de geestdriftige hoofden.

Het geestdriftig gejuich groeide tot een storm, tot een alles overtreffende hoera-hulde toen onze rood-geel-zwarte vaandels verschenen. Het regende bloemen: ze kwamen van de menschen op de straat, van menschen in de huizen, van overal tegelijk. En aan den steeds weer herhaalden kreet: Leve België! kwam geen einde.

Een tweehonderdtal vaandels worden aan het hoofd van de Britsche afdeeling gedragen. Met een indrukwekkende regelmatigheid en op het rythme van hun doeldmuziek trekken de Britsche troepen voorbij.

Een flinke schaar Amerikaansche soldaten, al kerels van 1 m. 75, stapt voorbij, stoer en krachtig...

Dan volgen de Italianen in snellen pas, luide toegejuicht.

De zevende divisie, met maarschalk Pétain en de generaals de Castelnau en Berdoulat, komen aan. Het is een oorverdoovend gejuich en gejubel. De geestdrift is ten top gestegen.

Eindelijk komt er toch een einde aan de grootsche ovatie. De troepen trekken af langs de belendende straten. De menigte deint weg en vervloeit over pleinen en straten. Maar over de groote wereldstad rumoert nog de opgewonden stemming als een echo van het grootsche feest....

Op het Maillot-plein komt een afvaardiging Nederlandsche vrijwilligers aan maarschalk Foch hare hartelijke gelukwenschen uitdrukken en besluit met den kreet: «Leve Frankrijk!»

De Maarschalk, zichtbaar geroerd, antwoordt: «Frankrijk dankt Nederland voor de gevoelens die het tijdens den oorlog tegenover het Fransche volk koesterde. Wij zijn het dankbaar vooral voor de vrijwilligers, die het hunne bijgedragen hebben tot het bereiken van de eindzegepraal.»

's Avonds was het, als naar gewoonte op 14 Juli in Parijs, bal op alle hoeken der straten. Doch het groote sukses van den avond was de lichtstoet, zijnde de ommegang van een reusachtige Florentijnsche girandool, met haar 25000 lichten, haar 150 lichtportretten van Staatshoofden en geallieerde regeeringsleiders of generaals, en haar talloze opschriften ter herdenking van de groote feiten van den oorlog. Deze girandool vertrok uit het Groot Paleis en volgde de rue de Rivoli, de Cité en de hoofdlanen van den linkeroever der Seine, onder de algemeene geestdrift der dichtopeengepakte menigte.»

Ook te Brussel werd de dag gevierd.

's Avonds had een feestmaal plaats in het Hotel Métropole, gegeven door de Fransche Kamer van Koophandel.

De Kamer en de Senaat seinden gelukwenschen naar Frankrijk.

Ter gelegenheid van het Fransche Nationale Feest, stuurde Koning Albert een telegram aan president Poincaré, waarin hij er zijn geluk over uitspreekt, dat Belgische soldaten aan de zegefeesten te Parijs deelnemen en hij Frankrijk, dat grootter en machtiger uit den oorlog komt, den wensch toestuur, dat het weldra het geluk der vreedzame en voorspoedige volkeren moge smaken.

President Poincaré bedankte in zijn antwoord den Koning voor zijn vriendschapsbetuigingen en zei dat de Parijsche bevolking met geestdrift de Belgische troepen had begroet, welke, naar het voorbeeld hunner Vorsten, geweigerd hadden het Recht voor de Overmacht te laten zwichten.

LIV.

DE OVERWINNINGSFEESTEN IN BELGIE

De nationale feesten ten onzent waren eveneens die der zege. Maandag, den 21n Juli, ontwaakte Brussel met kanongebulder en klokgelui.

Ziehier een verslag over de plechtigheden:

«Koning Albert heeft Maandagmorgen, uit naam van het Land, de troepenaanvoerders willen huldigen, die den vijandelijken vloed tegenhielden te Luik en aan den IJzer, en van hieruit, een zegevierend en verlossend offensief inzetten.

Op den vooravond dier indrukwekkende plechtigheid had de Vorst den grijsen verdediger van Luik, generaal Leman tot graaf verheven en generaal Jacques tot baron.

Maandagmorgen dus had in den tuin van het Koninklijk Paleis een intieme, maar indrukwekkende plechtigheid plaats: benevens onze acht divisie-generaals bevonden zich onder de lommerijke boomen, de ministers Delacroix, Masson, Paul Hymans en de Broqueville en rechtover die bonte groep, tegen het Paleis, een kompagnie van het 19° linieregiment, onder bevel van kolonel Philippe.

Weldra stelden zich de generaals Gillain, Bernheim, Drubbel, Jacques, De Ceuninck, Rucquoy, Biebuyck en Michel op eene rij en de Koning kwam aan, gevolgd door de Koningin en de prinsen Leopold en Karel, de eerste in kakhi, de tweede in het blauwe pak van adelborst.

De Koning drukte aan de troepenaanvoerders den dank van het Vaderland uit en versierde hen achtereenvolgens met het Grootlint der Leopoldsorde. Daarna werden zij door de Koninklijke familie gelukgewenscht.

Eenvoudige, maar aangrijpende plechtigheid, die de weinige toeschouwers ten zeerste ontroerde.

Reeds om 10 uur — het Te Deum zou pas te 11 1/2 uur beginnen — krioelde het van volk rond de hoofdkerk. Politie en gendarmen hadden het druk, om de toegestroomde menigte in bedwang te houden, toen de uitgenoodigden begonnen aan te komen.

Een afdeeling van het 8e linieregiment handhaaft de orde.

Te 11 1/4 uur melden de hoorns de aankomst der koninklijke familie.

De koning en de koningin, vergezeld door prinses Marie-José en prinsen Leopold en Karel, werden onder het portaal van de hoofdkerk ontvangen door deken Evrard, aan het hoofd van de geestelijkheid der kollegiale.

De deken richtte een korte toespraak tot de koninklijke familie en wees op de vreugde die hij gevoelde bij de gedachte, dat voor het eerst sedert vijf jaar hij onze Vorsten in de hoofdkerk kon ontvangen, in ons vrije België.

Na de plechtigheid keerde het Vorstenpaar met de koninklijke kinderen naar het Paleis terug, luidruchtig toegejuicht door de geestdriftige menigte.

Maandag namiddag.

Vanmorgen hebben geschutsalvo's de nationale feesten ingezet. Dan zijn de groote klokken van Sinter-Goelen aan 't bonzen gegaan en hebben hun diepe, bronzen stemmen over de feestvierende stede gezonden. Wolkenheiren trokken door de lucht, een felle wind zette op, de vlaggen klapperden en de zon zong mee, haar gouden Julielied.

Het is nu 3 uur. Het centrum der stad, van Beurs tot Noordstation, krioelt als een mieren-nest. De straten, die naar de Groote Markt leiden, steken vol mensen. Wij banen er ons slechts met moeite een weg door en komen op de Markt als het Vaderlandsch feest begint.

Al de gulden huizen der Groote Markt steken hun mooiste vlaggen uit. In de koninklijke loge, op het balkon van het Stadhuis hebben de koninklijke prinsen en prinses Marie-José plaats genomen; de kroonprins is in kakhi; prins Karel in 't zwart; Marie-José in 't wit. Naast hen bevinden zich burgemeester Max, de schepenen Steens, Jacquain, minister de Broqueville. Aan den voet van den toren zijn de oorlogsverminkten. Voor het Broodhuis staat een Belgische krijgsmuziek en de Garde Républicaine in feest-uniform.

De oude vlag van 1830 en de vlaggen der provinciën worden buiten gedragen. Mooi klinken de kinderstemmen over het prachtige plein, begeleid door de krijgsmuziek.

En nu speelt de muziek nationale en Zweedsche rondedansen waarop kleuters huppelen, zwenken, klappen en figuren maken, die de heele Markt doen daveren van het toejuichende handgeklap.

Dan komt het defileeren der openbare en bijzondere scholen; het leeken personeel, de zusters, de broeders stappen eensgezind in vaderlandsliefde in eenzelfde stoet. De kinderen brengen bloemen aan en leggen ze neer voor de oorlogsverminkten, en verlaten dan de Markt.

Nu worden door IJzermannen de IJzervlaggen aangebracht. De muziek groet. De Markt juicht; de Brabançonne helmt.

De prinsen verlaten 't balkon; de verminkten en de vaandeldragers stellen zich op in dubbele rij; waardoor de auto's de koningskinderen wegvoeren onder het joelende applaus der geestdriftige menigte.

Dan naar 't Noordstation.

Rond zes uur zullen Poincaré, voorzitter der Fransche republiek en maarschalk Foch aankomen.

Het is ongeveer half zes. De menschengolf is aangedikt tot een menschenzee die al de lanen en straten, welke naar het Rogierplein leiden, vult. De menschen staan op elkaar gepakt in ondoordringbare hagen; zij hangen in bosjes aan de boommen, zwermen aan al wat door staak of paal gesteund wordt, klimmen op de tramhuisjes, zitten op ladders, staan op stoelen en tafels, vullen al de ramen, al de balkons, vertoonen zich tot in de dakgoten en zijn heel schilderachtige bewegende dingen in de gevels waarlangs vlaggen en bloemen en ballons en lichtjes aan lijnen stijgen en dalen.

En daar verschijnt de Koning, in generaal-uniform, versierd met het Belgische Oorlogskruis, de Belgische en de Fransche krijgsmedalje, terwijl het groote lint van het Eerelegioen één breede roode streep over zijn borst maakt; daar verschijnt de Koningin, met witten hoed en paarsen mantel waaronder men ook het lint van het Eerelegioen bemerkt; daar verschijnt de Kroonprins, gekleed als soldaat 2de klasse van het 12e linie, eveneens met het Eerelegioen getooid.

De Vorstelijke Familie was te voet gekomen van het Paleis, om 5 uur; zij had een hulde gebracht aan het zinnebeeldig praalgraf of cenotaphium in de Koninklijke Straat, en kwam daar nu aan in allen eenvoud. En dat was oneindig roerend, terwijl uit de menschenzee het opdaverende van Leve de Koning ! Leve de Koningin !

Maarschalk Foch heeft Londen Maandagochtend verlaten te 8 uur. Hij werd er begroet aan het Victoria-station door den Franschen ambassadeur en Sir Henry Rawlinson. Enkele minuten voor tien kwam hij te Dover aan, werd er door kanonsalvo's begroet, en ontvangen door admiraal Dampier, generaal Mackenzie en den burgemeester; een krijgswacht bracht den militairen groet; de Marseillaise werd gespeeld. De maarschalk scheepste in op de Orpheus en werd naar Oostende overgebracht.

Nu wordt hij in het Noordstation verwacht.

Geen mensch, buiten de uitgenoodigden, heeft toegang tot het gebouw. Vlaggen en bloemen versieren de treinhalle; op den grond liggen roode loopers. Een afvaardiging van het 18de linie is opgesteld langs de lijn waarop de trein zal binnenkomen. Een bont kleed wijst de plaats aan waar de Maarschalk zal afstappen.

In de halle hebben, achter afsluitingen, talrijke uitgenoodigden plaats genomen. De stationchef heeft een staatsiepak aan, zwaar van goud. Generaal Meiser, generaal Grumbach, Markies de Villalobar, generaal Beale Brown, generaal Rouqueroles, burgemeester Frick verschijnen.

Enkele minuten voor half zes treedt de Vorstelijke Familie binnen. Men hoort een gemurmel. De Koning ! Het wordt stil; de Brabançonne helmt zwaar onder de halle. De vorsten komen op het bonte kleed staan en turen verwachtend naar den trein.

5 u. 35. De hoornen schallen : de trein is in aantocht.

Feesten der overwinning. Onze soldaten onder de Arc de Triomphe te Parijs op 14 Juli 1919.

De trein stoomt binnen. De hoornen blazen den ceregroet. De Marseillaise schalt. Maarschalk Foch stapt uit den trein: hij draagt een lichtblauw pak en heeft een knoestig stokje in de hand. Energisch mannelijk is het donkere gelaat van dien man van middelmatige gestalte, helder, levendig zijn de oogen; een dikke snor streept door zijn beweeglijke trekken.

Glimlachend drukt hij de hand van zijn koninklijke gastheeren. En dan, terwijl de Marseillaise steeds dreunt, staan onze Vorsten en de Maarschalk daar in een eerbiedig, stille, groetende groep.

Dan begeven de hooge heeren en de vorstin zich naar het eeresalon, terwijl op hun weg de treinhalle davert en galmt van het geroep: Leve Foch! Leve Frankrijk! en de vlaggen buigen.

De loopers en het bonte vloerkleed zijn naar een ander lijn gesleept waar de trein van den Voorzitter zal binnenkomen. Het station is arm aan vloersteen: de Duitschers lieten er niet veel van over.

Het is tien minuten voor zes. Daar verschijnen de H.H. Donnay, stationoverste, burgemeester Frick; volgen de Koning, de Koningin, Foch, de Kroonprins; burgemeester Max, gouverneur Beco, dames met bloemen.

De trein is in 't zicht. De hoornen schetteren, de trein uit Quévy stoomt binnen, traag, plechtig. De borst der zware, voorname machine is met de Fransche en de Belgische kleeren omzoomd en vooraan wapperen trossen Belgische vlaggen.

Het salonrijtuig van den Voorzitter glijdt voorbij: het is wit gestoffeerd; we zien hoe het met bloemruikers versierd is. Plechtig helmt de Marseillaise, en de weergalm ervan dreunt statig onder de ijzeren gewelven. De trein stopt.

Daar is voorzitter Poincaré; ernstig, buitenge-

woon gedistingeerd, kalm gelaat; zwart pak; een indrukwekkende, typisch-Fransche verschijning.

Het is een oogenblik plechtig stil. De Koning gaat den Voorzitter tegemoet en drukt hem innig de hand; dan wendt de hoogste vertegenwoordiger van Frankrijk zich tot de Koningin en den Kroonprins. Mevrouw Poincaré volgt haar gemaal, wordt met de diepst eerbiedige genegenheid begroet, en bloemen worden haar aangeboden. Minister Pichon begeleidt den H. Poincaré.

Het is zes uur. Nu begeeft zich de stoet naar den uitgang van het station. De muziek weerklinkt, de soldaten presenteeren het geweer, en thans davert en hamert de niet te stillen kreet, het steeds weer opstijgend geroep: Leve, leve Poincaré!

En nu deins ik terug om u de donderende geestdrift te beschrijven die losbrak als een storm, als een orkaan boven het Rogierplein toen Poincaré en maarschalk Foch, in het gezelschap van onze Vorsten, aan den uitgang van het station verschenen!

Dan jubelden de schoolkinderen het Fransche Nationaal lied uit; dan strooiden meisjes in 't wit, een roode vloed van rozen; dan klapterden de burgemeesters en schepenen van de Brusselsche omgeving die in de tribune vóór het station plaats hadden genomen; dan knetterden en klapperden de honderden duizenden menschen den jubel uit van de groetende harten; dan wuifden en zwaaiden de militaire wachten; dan ging er een stroom van geestdrift door de ontzaglijke menigte.

De koninklijke auto's stonden voor en gleden weg onder een loeiende ovatie: het was als een zwaar geronk van een reuzenmachine. En ginder ver, de Kruidtuinlaan langs, golfde steeds de